

Ajaloo töökava 7. klassile

Koostaja: Lauri Frei

Õpikud:

- Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent. Keskaeg. Ajalooõpik 7. klassile. I osa. AS BIT 2011.
- Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Kattri Ezzoubi. Keskaeg. Ajalooõpik 7. klassile. II osa. AS BIT 2012.

Töövihikud:

- Inna Põltsam-Jürjo, Pärtel Piirimäe, Ursula Vent. Keskaeg. Töövihik 7. klassile. I osa. AS BIT 2011.
- Inna Põltsam-Jürjo, Juhan Kreem, Pärtel Piirimäe, Marika Mägi, Regina-Maria Blauhut, Kattri Ezzoubi. Keskaeg. Töövihik 7. klassile. II osa. AS BIT 2012.

Tundide arv: 70

I poolaasta

Tund	Õpiku peatükk	Teema	Alateemad	Õppematerjal	Metoodilised soovitused
1	1.	Sissejuhatus. Hindamise põhimõtted	Sissejuhatus keskaega. Õpiku ja töövihiku kasutamisest	Õ lk 5, 8-9 TV ül 1-2 lk 4	Oluline on kõneleda keskaja periodiseerimise erinevusest Euroopa ja Eesti kontekstis. Lasta koostada ajatelg parema visuaalse pildi saamiseks.
2	1.	Tuhandeaastane keskaeg	Keskaja alaperioodid. Antiik kui keskajale eelnenud ajajärk	Õ lk 10-12 TV lk 4-5	Lasta õpilastel koostada tabel, mis toob teemade kaupa välja erinevused keskaja perioodide vahel.

3	2.	Uue ajastu koidikul	Suur rahvasterändamine. Germaanlaste riigid. Roomakatoliku kirik. Kloostrid ja misjon	Õ lk 14-17 TV lk 6-7	Lasta õpilastel koduse tööna valmistada ette ettekanne vabalt valitud germaani riigi kohta. Tähelepanu tuleks pöörata usu ja vaimulike seisundi erinevuste selgitamisele keskaja ühiskonnas võrreldes tänapäevaga. Rõhutama peaks kloostrites toimunud antiikallikate ümberkirjutamise olulisust tänapäeva kultuuri jaoks.
4	3.	Frangi riigi tõus	Frangi riigi tekkimine. Ristiusu vastuvõtmine. Merovingid. Karl Suur	Õ lk 18-21 TV lk 8-9	Rõhutada ristiusu vastuvõtmise ja paavstiga heade suhete omamise tähtsust Frangi riigi mõju laienemisel.
5	4.	Karl Suure impeerium	Karl Suur keisrina. Impeeriumi valitsemine. Sõjavägi	Õ lk 22-25 TV lk 10-11	Oluline on selgitada sõjameeste ja talupoegade kihi lahknemise tähtsust hilisema ajaloo jaoks. Lähemalt võiks vaadelda Karl Suure sõjaväe relvastust ja selles leiduvaid eeldusi rüütlirelvastuse kujunemiseks.
6	5.	Karolingide impeeriumi lagunemine	Impeeriumi jagunemine. Võõrrahvaste kallaletungid. Saksa ja Prantsuse riik	Õ lk 28-31 TV lk 12-13	Millised olid põhjused, miks riik kaotas impeeriumi lagunedes tähtsuse? Kuidas mõjutasid võõrrahvaste kallaletungid Lääne-Euroopa edasist arengut?
7	5.	I osa kordamine	Germaanlaste riigid, katoliku kirik, Karl Suure riik	Õ lk 31 TV lk 14-15	Lisamaterjalina saab käsitleda Karolingide renessansi – soovitatavalt internetis leiduva rikkaliku taustandmestikuga.
8	6.	Seisuslik ühiskond ja läänipüramiid	Seisused, läänikord	Õ lk 34-37 TV lk 16-17	Tähtis on selgitada „tardunud ühiskonna“ mõistet. Klassis võib näitlikustamise huvides läbi mängida lääniandmise rituaalid.
9	7.	Rüütliid ja linnused	Rüütliseisuse kujunemine ja allakäik. Linnused ja elu nendes	Õ lk 38-41 TV lk 18-19	Rüütliite relvastust saab võrrelda tänapäeva sõdurite relvastusega – mida on erinevat ja mida on sarnast. Samuti saab küsida, millised ehitised täidavad tänapäeval linnuste ülesandeid.
10		Ekskursioon	Ekskursioon lähedal asuvasse linnusesse	Tööleht	Vastavalt linnuse ekspositsioonile koostatud töölehe täitmine ja esitamine järgmises tunnis.

11	8.	Rüütlikultuur	Rüütli väljaõpe, ideaalid, kangelaslaulud, turniirid	Õ lk 42-45 TV lk 20-21	Praktilise ülesandena lasta igal õpilasel joonistada endale vapp, mis kajastaks rüütlite ideaale ja elu. Samuti võib proovida kirjutada rüütlikuulet.
12	9.	Naine linnuses	Aadlisoost naiste abielu, haridus, mood, tegevused	Õ lk 46-49 TV lk 22-23	Tabelis võrrelda keskaja kõrgest soost naiste ja tänapäeva naiste elu (sarnasused ja erinevused). Sobilik on tunnis vaadelda paari keskaja aadlinaise elulugu ja koostada nende põhjal ülesanded.
13	9.	II osa kokkuvõte	Kuningad, hertsogid, krahvid ja rüütlid	Õ lk 50 TV lk 24-25	Kordamiseks panna tabelisse kirja seni õpitud kõrgemate seisuste ülesanded, õigused ja kohustused.
14	10.	Looduslikud olud. Rahvastik	Talupoeg ja loodus. Keskaja kliima. Rahvaarvu kõikumine. Eluiga ja pere	Õ lk 52-55 TV lk 26-27	Lugeda mõnest eesti keelde tõlgitud keskaja Eestit kirjeldavast kroonikast (Russow, Henrik, Hoeneke) ilmastiku muutuste, epideemiate ja looduslike olude kohta.
15	11.	Põllumajanduse areng	Karjakasvatus. Maaviljelus. Kolmeväljasüsteemi ja tehniliste uuenduste kasutusele võtmine	Õ lk 56-59 TV lk 28-29	Võimalusel võrrelda keskaja talupoja, 19. sajandi eestlaste ja tänapäeva eestlaste toidusedelit - kuidas toitumine on ajas muutunud.
16	12.	Talupoeg ja maaisand	Maaomand. Talupoja ja maaisanda suhted. Talupoegade ülestõusud	Õ lk 60-63 TV lk 30-31	Selgitada, miks talupojad kaotasid keskajal nii isikliku kui liikumisvabaduse – milliseid majanduslikke põhjendusi võib sellise arengu kasuks leida.
17	13.	Küla ja talu. III osa kokkuvõte	Talupoegade kihistumine. Talupoja töö ja elukeskkond	Õ lk 64-68 TV lk 32-35	Arutleda, miks suurem osa inimesi elas maal külades ja kõigest väike osa linnas. Kuivõrd paremad olid aadlike ja vaimulike elutingimused talupoegade elutingimustest?
18	14.	Linnade rajamine	Linnade asutamise buum. Linnade isandad	Õ lk 70-73 TV lk 36-37	Jutustust saab esitlustehnika olemasolul illustreerida piltidega keskaegsetest linnadest. Millised on põhjused, mis viisid linnade arvu ja suuruse kasvuni? Kuidas muutus linnaisanda võim keskaja jooksul?

19	15.	Linnade elukorraldus ja omavalitsus	Omavalitsuse moodustamine. Linnaõigus. Rae ülesanded	Õ lk 74-77 TV lk 38-39	Allikana on soovituslik lugeda mõne keskaegse linnaõiguse teksti. Patritsiaadi ja kodanike näite varal rõhutada linna seisuslikku ja varanduslikku kihistumist ja fakti, et linnaelanikud ei olnud kaugeltki võrdsed.
20	16.	Majandus ja kaubandus	Rahamajanduse taasünd. Kaubavahetuse laienemine. Hansa Liit	Õ lk 78-81 TV lk 40-41	Rahamajanduse illustreerimiseks võib näiteks kasutada keskaegsete müntide koopiaid, mida müüvad muuseumid. Hansa Liidu mõju näitlikustamiseks saab tuua näiteid rohketest alamsaksa laensõnadest, mis on kaupmeeste mõjul iga päev eesti keeles kasutuses (<i>pott, pann, köök jt.</i>).
21	17.	Kaupmehed	Kaupmehe ettevalmistus ja oskused. Mõju ühiskonnas. Elustiil	Õ lk 82-85 TV lk 42-43	Lasta igal õpilasel kirja panna Euroopa kaupmehe kaubareisi kirjeldus, mis kirjeldaks detailselt kaupmehe teekonda, kaupu, juhtumusi teel jne. Kaardil tuleks näidata olulisemaid Euroopa kaubalinnu.
22	18.	Käsitöö ja käsitöeline	Käsitöö erialad. Tsunftid. Ameti õppimine	Õ lk 86-89 TV lk 44-45	Lasta õpilastel rühmatööna koostada etteantud käsitöölise tsunfti skraa koos tsunfti embleemiga.
23	19.	Naised linnas	Abiellumine. Kodune majapidamine. Naine kui ema. Naiste tegevusalad.	Õ lk 90-93 TV lk 46-47	Tuua vestluses välja erinevused aadlinaiste ja linnakodanike naiste eludes. Tähtis on näidata ka võrdluses tänapäevaga keskaja naiste tegevusalade mitmekesisust.
24	20.	Heidikud ja vähemused	Autud ametid. Juudid. Pidalitõbised. Kerjused	Õ lk 94-97 TV lk 48-51	Tähelepanu tuleb pöörata autute ametite mõiste selgitamisele, kuna tänapäeval on see mõiste peaaegu tundmatu. Pidalitõbiste ehk leeprahaigete käsitlemisel oleks sobiv anda ülevaade leeprast ja selle ajaloost Eestis.
25	21.	Katoliku kirik ja vaimulikud	Paavst kui kirikupea. Vaimulikud ja ühiskond. Kirikuelu varjuküljed	Õ lk 102-105 TV lk 52-53	Vaimulike rollist rääkides tuleks visuaalselt näidata ka nende väliseid atribuute (tonsuur, riietus jne.).

26	22.	Kiriku õpetus	Inimese saatus. Kiriku eestkoste. Usulised rahvalikumised. Kiriku võitlus ketseritega	Õ lk 106-109 TV lk 54-55	Sakramentide selgitamisel tuleks kasutada näitemängu. Kiriku õpetuse kohta on sobilik lugeda Piiblist katkendeid, samuti tutvustada Piibli ülesehitust.
27	23.	Rahvausk	Religiooni tähtsus. Kirikupühad. Pühakute ja reliikviate austamine. Palverännakud	Õ lk 110-113 TV lk 56-57	Reliikviate kohta sobib näidata katkendit „Viimsest reliikviast“. Erinevate pühakute kohta võiksid õpilased koduse ülesandena koostada tabeli, kuhu otsiksid täiendavate allikate abil pühakute eluloolised andmed ja nende poolt kaitstavad eluvaldkonnad.
28	24.	Kloostrid ja ordud	Mungaordud. Munkluse kriis ja reformid. Kerjusemungaordud	Õ lk 114-117 TV lk 58-59	Kloostri hoonete ülesannete selgitamiseks lasta õpilastel joonistada vihikusse kloostri plaan. Kloostrite ja erinevate ordude levikut Euroopas tuleks näidata vastava kaardi abil.
29	25.	Nunnakloostrid	Elu nunnakloostri. Silmapaistvad naised nunnakloostreist. Begiinid	Õ lk 118-121 TV lk 60-61	Lisamaterjali abil lugeda ja arutleda tuntud nunnade elulugude üle. Selgitada begiinide ja nunnade erinevusi, samuti kloostrite võimuhierarhiat.
30	26.	Kirikuhoone	Romaani stiil. Gooti stiil. Vitraažikunst. Skulptuur	Õ lk 122-126 TV lk 62-65	Keskaegseid kirikuid tutvustades tuleks kaasata võimalikult palju pildimaterjali. Õpilased võiksid jutustada endale tuttavatest kirikutest Eestis ja välismaal.
31		Ekskursioon	Ekskursioon lähimasse (võimalusel keskaegsesse) kirikusse	Tööleht	Töölehe küsimused peaksid siduma külastatava kiriku ja selles nähtava eelmises tunnis õpituga.
32	27.	Riik ja valitsemine keskajal	Euroopa riikide kujunemine. Keskvõimu nõrkus. Kuningriigid ja vabariigid	Õ lk 128-131 TV lk 66-67	Õpetaja juhitud vestlus peaks siduma Euroopa riikide kujunemislooga tänapäeva Euroopa poliitilise kaardiga. Arutleda võiks keskajal Euroopas kujunenud riigivormide üle, sidudes nende paljususe tänapäeva maailma riikide valitsemisvormidega.
33	28.	Paavst ja keiser	Nelja maailmariigi teooria. Keisri ja paavsti konflikt. Investituurituuli	Õ lk 132-135 TV lk 68-69	Oluline on selgitada ilmaliku ja vaimuliku võimu vahet keskaegselt Euroopas ning seda, kuidas see tavainimeste elu mõjutas.

34	29.	Inglismaa	Normannide vallutus. Suhted Prantsusmaaga. „Suur vabaduskiri“. Parlamendi sünd	Õ lk 136-139 TV lk 70-71	Parlamendi tähtsuse kinnistamiseks sobib videoklipi vaatamine tänapäeva Inglise parlamendi istungilt. Rõhutada tuleb „Suure vabaduskirja“ tähtsust kogu Euroopa demokraatia arengu jaoks. Normannide vallutust saab kinnistada, tuues näiteid inglise keeles leiduvate rohkete prantsuse päritolu sõnade kohta.
35	30.	Prantsusmaa ja Saja-aastane sõda	Kapetingide dünastia algus. Kuningavõimu tugevnemine. Saja-aastane sõda	Õ lk 140-143 TV lk 72-75	Saja-aastase sõja käsitlemisel tuleb rõhutada relvastuse arengut, seda on võimalik ka erinevate abivahenditega näitlikustada (fotod, videoklipid, joonised). Kindlasti tuleb õpilastel tutvuda Jeanne d'Arc'i kui sõja kangelase elulooga.
II poolaasta					
1	31.	Bütsantsi keisririik	Bütsantsi riigi teke ja kuldaeg. Bütsantsi häving. Ühiskond. Riigiametnikud. Kaupmehed ja käsitöölised. Talupojad	Õ lk 10-13 TV lk 4-5	Bütsantsi tutvustamisel oleks sobilik tutvustada ka tänapäeva Türgi riiki. Bütsantsi pika ajaloo olulisemad sündmused kanda ajateljele.
2	32.	Bütsantsi kultuur	Rooma impeeriumi pärand. Õigeusu kirik. Kloostrielu. Haridus, kunst ja arhitektuur	Õ lk 14-17 TV lk 6-7	Vihikusse joonistatavas tabelis võrrelda õigeusu ja katoliku kirikut (organisatsioon, kirikuhooned jne.). Vestluse ja abimaterjalide abil tuua välja, kuidas on vene kultuur bütsantsi kultuuriga seotud. Kiriku teema selgitamiseks võiks õpilastele näidata kaasaskantavaid ikoone.
3	33.	Islam ja kalifaat	Araablased enne islamit. Prohvet Muhamedi ilmumine ja islami vastuvõtt. Muhamedi järglased rajavad impeeriumi	Õ lk 18-21 TV lk 8-9	Lasta õpilastel kanda tühjale kontuurkaardile kõik riigid, kus islam on peamine usund. Otsida koos araabia keelest pärinevaid sõnu ja lasta need õpilastel tahvile kirjutada (nt. alkeemia, algebra, diivan jne.).

4	34.	Islami kultuur	Araablased kultuurivahendajatenä. Ehituskunst, kirjandus, teadus	Õ lk 22-25 TV lk 10-11	Võimalusel näidata õpilastele Koraani ja proovida koos kirjutada mõningaid arabia tähestiku tähti. Koostada vihikusse koos loetelu kultuurisaavutustest, mis on meieni jõudnud araablalt või nende kaudu.
5	35.	Skandinaavlast, viikingid	Skandinaavia ühiskond. Viikingiretked läände ja itta	Õ lk 26-29 TV lk 12-13	Iga õpilane kirjutab oma nime viikingite tähestiku tähtedega (ruunikiri). Kirjanduse abil võiks lähemalt tutvuda Islandi, Gröönimaa ja Ameerika avastamise kirjeldustega.
6	36.	Vana-Vene riik	Vana-Vene riigi teke. Ristiusu vastuvõtmine ja riigi kõrgaeg. Kaubandus, kultuur ja ühiskond	Õ lk 30-33 TV lk 14-15	Tutvustada õpilastele Tartu ja Lõuna-Eesti vallutamist Jaroslav Targa poolt ning lasta õpilastel kirjutada lühike arutlus teemal „Kui Vana-Vene riigi võim oleks jäänud Eestis püsima“.
7	37.	Eesti muinasaja lõpul	Ülikud, vabad inimesed, orjad. Muinasusk. Linnused. Meresõit ja kaubandus	Õ lk 34-38 TV lk 16-19	Esitlustehnika olemasolul võiks näidata Eesti alalt leitud muinasaegseid arheoloogilisi leide. Kontuurkaardi alusel võrrelda Eesti muinasaegset ja praegust maakondlikku jaotust.
8		VII osa kokkuvõte	Ajaloo-teemalise arutluse kirjutamine	Õ lk 10-38	Tunnis kirjutatakse arutlus ühe VII osas õpitud alateema kohta. Arutluseks valmistatakse kodus õpetaja antud juhendi alusel, õppides ära olulisemad faktid ja märksõnad VII osast ning nendevahelised seosed.
9	38.	Ristisõjad Lähis-Idas	Püha sõja idee teke. Esimene ristisõda (1096-1099). Ristisõdijate riigid. Püha maa kaotamine	Õ lk 40-43 TV lk 20-21	Õpilased teevad koduse ülesandena paaristööna suulise ettekande õpetaja poolt ette antud ristisõdade tegelasest.
10	39.	Vaimulikud rüütliordud	Rüütliordude tekkimine. Ordud laienevad Euroopasse. Ordude ülesehitus. Rüütliordude pärand meie ajale	Õ lk 44-47 TV lk 22-23	Viia tund läbi arvutiklassis ja lasta õpilastel joonistada rühmatööna plakadid rüütliordude kohta (lähem informatsioon otsitakse iga ordu kohta internetist).

11	40.	Ristisõjad Läänemere ääres	Liivlaste esimene piiskop. Ristisõja algus. Mõõgavendade ordu. Eestlaste muistne vabadusvõitlus	Õ lk 48-51 TV lk 24-25	Oluline on näidata sündmuste arengut kaardil ja selgitada, et võitlused Liivimaal ei lõppenud 1227. aastaga. Eraldi tuleks tähelepanu pöörata 13. sajandi alguse sõjatehnika käsitlemisele.
12		VIII osa kokkuvõte	Kontrolltöö	Õ lk 40-52	Kontrolltöö leiab aset kolmes reas, küsimused on koostatud igale reale ühe õpitud peatüki teemal. Ühise küsimusena võiks kontrolltöö sisaldada lühikest arutlust ristisõdade ja rüütliordude kui Euroopa ajaloo jaoks tähtsate nähtuste kohta.
13	41.	Keskaegse Liivimaa valitsemine	Vana-Liivimaa jagatuna erinevate maaisandate vahel: ordu, piiskopid. Linnade ja vasallide tähtsus	Õ lk 54-57 TV lk 28-29	Lasta õpilastel lugeda katkendeid Jüriöö ülestõusust, arutleda teemal, kui palju võimu jäi eestlastele pärast ristisõdijate vallutust.
14	42.	Saksa ordu	Ordu ülesehitus. Maavalduste valitsemine. Muutused ordus keskaja jooksul	Õ lk 58-61 TV lk 30-31	Õpetaja ettekanne võiks lähemalt puudutada ordu 13. sajandi raskeid võitlusi Vana-Liivimaa kujunevate piiride kaitsel.
15	42.	Saksa ordu	Õpilaste ettekanded ordu- ja piiskopilinnustest		Õpilased teevad paaristööna ettekande ühe Eesti keskaja linnuse teemal. Ettekanne peab olema põhjalik ja haarav, kooli võimalustele vastavalt tuleb kasutada mitmesuguseid illustreerivaid materjale.
16	43.	Mõis ja küla	Külad ja üksiktalud, talurahvas. Mõisate rajamine ja mõisamajandus	Õ lk 62-65 TV lk 32-33	Vestluses siduda tänapäevalgi eksisteerivate mõisate tekkimine mõisate keskaegse algupäraga. Illustreerivaks materjaliks sobivad mõisnike vapid, fotod vanematest mõisahoonetest jne.

17	44.	Linn	Linnade rajamine. Maaisand ja raad. Linnaelanikud. Kaubandus ja käsitöö	Õ lk 66-70 TV lk 34-37	Keskaegse linna olude illustreerimiseks on sobilik lugeda mõne kirjaniku keskaja-teemalist teost (Kross, Helbemäe jt.). Näitlikustamiseks oleks soovitav tutvustada õpilastele lähima keskajal rajatud linnasüdame vanimaid ehitisi.
18		IX osa kokkuvõte	Keskaegne Liivimaa	Õ lk 54-70	Kontrolltöö Eesti keskaja olulisemate faktide ja arengute kohta
19	45.	Koolid ja haridus	Koolihariduse kättesaadavus. Kloostri- ja toomkoolid	Õ lk 72-75 TV lk 38-39	Keskaja kooli õhkkonna näitlikustamiseks võiksid õpilased kloostrikooli tunni lühikese etenduse vormis läbi mängida.
20	46.	Ülikoolid ja õpetlased	Esimesed ülikoolid, nende privileegid ja vabadused. Keskaja teadus	Õ lk 76-79 TV lk 40-41	Keskaja teadust ja ülikoole tuleks käsitleda tuntud õpetlaste elulugude kaudu. Lasta õpilastel Euroopa kaardile kanda vanimad ja tähtsamad ülikoolid. Millistes riikides on neid kõige enam?
21	47.	Tehnoloogia ja meditsiin	Tehnilised uuendused. Aeg ja ajamõõtmine. Trükikunsti leiutamine. Arstiteaduse edusammud	Õ lk 80-84 TV lk 42-45	Arutleda õpilastega koos teemal, kui paljude leiutiste ja edusammude eest võlgname tänu keskajale, siduda tänapäevast toodud näited keskaegsete avastustega.
22		Keskaeg Eestis	Ekskursioon muuseumisse	Tööleht	Ekskursioon viib õpilased lähimasse muuseumisse, mis käsitleb kodupiirkonna keskaja ajalugu. Töölehe küsimused on seotud muuseumi ekspositsiooni ja õpitud materjaliga.
23	48.	Renessanss ja humanistid	Itaalia – renessansi häll. Antiigi taasavastamine. Humanistid. Teaduse areng	Õ lk 86-89 TV lk 46-47	Tunni illustreerimiseks sobivad hästi renessansskunstnike maalid. Võimaluse korral vaadata mõnest kunstnikust või teadlasest kõnelevat filmi.
24	49.	Suured maadeavastused	Maadeavastuste eeldused. Mereteed ümber Aafrika. Kolumbuse reis. Reis ümber maakera	Õ lk 90-93 TV lk 48-49	Erinevate avastusretkede kohta võib lugeda nendest kõnelevate teoste katkendeid. Lasta õpilastel kaardile kanda olulisemad merereisid.

25	50.	Euroopa koloniaalajastu algus	Konkistadoorid. Misjonärid ja inimõigused. Atlandi kaubandus. Koloniaalimpeeriumid	Õ lk 94-97 TV lk 50-51	Õpilased kirjutavad arutluse teemal „Kui ma oleksin olnud 16. sajandi konkistadoor“. Arutleda suuliselt klassis teemal, kas eestlaste seisund keskajast kuni 19. sajandini oli võrreldav indiaanlaste ja teiste kolooniates elanud rahvaste olukorraga.
26	51.	Varauusaegne riik	Lääne-Euroopa riigid. Türgi ja Venemaa. Kuningavõimu tugevnemine	Õ lk 98-101 TV lk 52-53	Kahe kontuurkaardi täitmine – üks kajastab keskaja Euroopa poliitilist jaotust, teine varauusajal kujunenud olukorda ja tugevate riikide teket.
27	51.	Varauusaegne riik	Varauusaegsed valitsejad	Tööleht	Õpetaja valitud filmi vaatamine kas üldiselt varauusaegse Euroopa valitsejatest või ühest valitsejast, töölehe täitmine.
28	51.	Varauusaegne riik	Varauusaegsed valitsejad	Õpilaste ettekanded	Õpilased teevad kas üksi või paaris ettekande õpetaja määratud monarhist.
29	52.	Reformatsioon	Martin Luther. Paavsti ja keisri sekkumine. Kiriku reformimine. Reformatsiooni levik	Õ lk 102-105 TV lk 54-55	Reformatsioonis kujunenud usuvoole peaks õpetaja vaatlema ka tänapäevaga seoses – näiteks tuleks kõnelda USA tänapäeva sisepoliitika ja varauusajal USA-sse rännanud protestantide seostest.
30	53.	Vastureformatsioon	Trento kirikukogu. Uued vaimulikud ordud. Ususõjad. Kompromissid	Õ lk 106-109 TV lk 56-57	Koostada vihikusse ühiselt tabel erinevate maade ususõdadest ja muudest olulistest vastureformatsiooniga seotud sündmustest.
31	54.	Muutused igapäevaelus	Uued kaubad Uuest Maailmast. Elatustaseme langus. Usulõhe argielus. Nõiaprotsessid	Õ lk 110-113 TV lk 58-59	Otsida koos õpilastega nähtusi meie igapäevaelust, mis pärinevad 16. sajandi Uuest Maailmast ja avastusretkedelt. Võrrelda varauusaegset majanduslangust tänapäevasega – mis on erinev ja mis on sarnane?
32	55.	Reformatsioon ja Liivi sõda	Reformatsiooni algus. Rahutused ja reformid. Liivi sõda. Vene vallutused. Keskaegse Liivimaa lõpp	Õ lk 114-117 TV lk 60-61	Võrrelda 16. sajandil Venemaalt lähtunud vallutust 20. sajandil Eestit tabanud idasuunaliste vallutustega, otsida sarnasusi ja erinevusi. Otsida koos õpilastega reformatsioonist pärinevaid jooni tänapäeva eestlaste kultuuris ja olmes.

33	56.	Eesti Rootsi ja Poola valduses	Territooriumi jagamine. Luterlik Põhja-Eesti. Vastureformatsioon ja jesuiidid Eestis	Õ lk 118-121 TV lk 62-65	Lisamaterjali abil tutvustada õpilastele Eestis aset leidnud nõiaprotsesse ja arutleda koos nõiaprotsesside põhjuste ja tagajärgede üle, samuti otsida paralleele (nõiajahid ülekantud tähenduses) teistest õpitud või tuttavatest ajaloosündmustest.
34		Õppeaasta kokkuvõte	Keskajast varauusaega		Õppeaastat kokku võttev kordava sisuga kontrolltöö.
35		Õppeaasta kokkuvõte	Keskajast varauusaega		Kontrolltööle tagasiside andmine, oluliste sündmuste kandmine ajateljele.